

Nr 577

Av herrar Dahlén och Hilding, om främjande av svensk företagsamhet i utlandet.

(Lika lydande med motion nr 708 i Andra kammaren)

Utlandshandelns betydelse för svensk ekonomi och dess avgörande inverkan på våra möjligheter till fortsatt välståndsutveckling är välbekant. Svenska företag avsätter många gånger intill 70—80 procent av sin produktion på utlandet. Marknadsgemenskapen i EFTA och ansträngningarna att särskilt genom tulllättnader liberalisera den internationella handeln markerar alltmer vårt internationella beroende på handelns, ja hela näringslivets område. Den fortgående internationaliseringen av näringslivet leder till företagsintegrationer över gränserna. Påtagligt är också hur svensk företagsamhet etablerar dotterföretag utomlands — för att undgå kvardröjande politiska handelshinder som i EEC — eller för att vinna fördelar i marknadsnärhet — som i Sydamerika. Medan det förr rörde sig om agenter och försäljningsbolag är det i dag ofta fråga om producerande dotterföretag. För att bibehålla sin position på vidgade marknader och kanske i ännu högre grad för att ta till vara fördelarna med en vidgad internationell handel räcker det inte bara med att låta de löpande affärerna passera obehindrat. Det fordras också att planering och finansiering på internationell nivå kan försiggå utan onödiga hinder. Svenskt näringsliv arbetar härvidlag i flera viktiga avseenden under sämre betingelser än sina utländska konkurrenter, vilket särskilt i dagens läge ter sig föga framsynt. Dessa hinder framstår som resultatet av föråldrade synsätt, som andra ledande handelsnationer redan frigjort sig ifrån.

Den restriktivitet, som t. ex. utmärker delar av vår banklagstiftning, förefaller närmast leva kvar av gammal slentrian. Uppläggningsen av vår valutakontrollagstiftning framstår i många stycken som i längden ohållbara politiska handels- och näringspolitiska felbedömningar. Det saknas dessutom initiativ att introducera nya former för internationell ekonomisk samverkan.

En otidsenlighet är t. ex. att bankernas möjligheter att ge medellånga flerårskrediter vid exportfinansieringen hindras av banklagen; man får gå omvägar över kortfristig kreditgivning, som successivt förnyas. Ett annat exempel är reglerna för garantigivning. Banklagen föreskriver att det garantisökande företaget måste ställa bankmässigt godtagbar säkerhet för

hela garantibeloppet, vartill kommer att banken själv måste göra vissa reservationer i proportion till garantisumman. Bankgarantier är ett mycket vanligt villkor i entreprenadbranschen. Svenska entreprenadföretag har haft betydande framgångar utomlands, men det har i stort sett fått ske utan stöd av svenskt bankväsen, eftersom restriktionerna i fråga om säkerheter etc. gör de svenska garantibestämmelserna praktiskt oanvändbara. Det gäller ofta mycket stora garantisummor, där riskerna likväl utgör bråkdelar av garantisumman. Företagen kan givetvis inte disponera hela sina hypotek för att ställa entreprenadgarantier. Hypoteken måste ju reserveras för den egna finansieringen.

En framträdande olägenhet med valutakontrollagstiftningen är, att den hindrar företagen att expandera med hjälp av den internationella kapitalmarknaden. Att vi i Sverige också behöver stå som mottagarland i fråga om internationella kapitalrörelser, kan kanske överraska några; detta har emellertid föga med u-landssynpunkter att göra. Vår egen kapitalmarknad är för begränsad för att sörja för en rationell planering och utbyggnad av mycket stora företag, och det är på specialisering och stordrift man måste satsa för att hålla eller förbättra sina positioner på internationella stormarknader. Att vårt näringsliv får erforderliga expansionsmöjligheter i fråga om sin finansiering är i själva verket en förutsättning för att vi också skall kunna fylla vår plats i det internationella utvecklingsarbetet. Det hör i dag till sensationerna, att ett svenskt företag får emittera obligationer i utlandet. De exempel som kan nämnas gäller båda Schweiz, där L. M. Ericsson och Volvo lyckats förmå svenska myndigheter att medge emissionstillstånd. Lika stränga är begränsningarna i värdepappershandeln. Svenska företag är utestängda från att tillgodogöra sig utländsk investeringsvilja genom internationella aktieemissioner. Att här nå en liberalisering skulle utan tvivel vara till stort gagn för svensk företagsamhet. Det är svårt att förstå denna tveksamhet mot varje samarbete med den utländska kapitalmarknaden, helst som favörerna i stor utsträckning skulle ligga på svensk sida, i det att den stabilitet svenskt näringsliv har säkerligen skulle te sig mycket tilldragande för utländskt placeringsvilligt kapital. Om svenska företag finge operera mera fritt på en internationell kapitalmarknad, skulle vi också kunna undgå mycket av den ryckiga kreditpolitik, som nu i så hög grad försvårar företagens planering.

Ett framsteg att notera på detta eljest av konservativa regeringsideologier så hämmade verksamhetsfält är utvidgningen av de statliga exportkreditgarantierna. Det är emellertid en olägenhet för exportföretagen att över huvud taget nödgas belasta sin finansiella ställning med kreditgivning av någon längre varaktighet till utländska köpare. Detta försämrar ju egna trängande finansieringsbehov, vilket är särskilt kännbart sedan de svenska företagens möjligheter till självfinansiering försämrats genom olika finanspolitiska åtgärder. Med det intima internationella samarbete, som

sedan länge är utvecklat inom bankväsendet, skulle det emellertid i en hel del fall lätt kunna ordnas så, att krediten förmedlades av bank direkt till köparsidan mot återförsäkring mot kreditriskerna. Särskilt vid u-landsaffärer är detta en lösning, som väsentligt skulle underlätta handelns villkor. Transaktioner av denna typ förutsätter s. k. finanskreditgarantier till det institut som uppträder som köparsidans långivare. Kreditgarantier av denna typ har redan rätt stor internationell utbredning, men ingår alltså inte i den svenska arsenalen av tekniska hjälpmedel för främjande av den internationella handeln, vilket är en besvärande ofullkomlighet. Kreditgarantier kan också vara ett mycket användbart instrument för att underlätta svenska investeringar utomlands. De kan komma till användning för att komplettera vad som brister i fråga om eget kapital och kreditunderlag i det nystartade utlandsföretaget. De är också användbara för att möjliggöra investeringar i u-länder, där riskerna eljest skulle verka avhållande. Dylika s. k. investeringsgarantisystem har redan kommit till stor användning inom ledande industriländer vid deras u-landsverksamhet. Också för långa krediter vid investeringsverksamhet i utlandet av olika slag skulle sålunda en utvidgad användning av kreditgarantisystem bli till stor nytta för utveckling av svenska engagemang i utlandet. Även dessa instrument förfogar redan andra länders näringsliv över medan svensk företagsamhet alltjämt står utan.

Det anförda vittnar om senfärdighet från regeringen på en rad punkter i vår ekonomiska politik. Denna bristande anpassning till utvecklingen hämmar alldeles i onödan svenskt näringsliv i dess ansträngning att bevara och stärka vår ställning på de internationella marknaderna. Ändock är ju en framgångsrik handel en av grundstenarna för vår välståndsutveckling. Nuvarande slentrian och fördomsfullhet måste därför snarast övervinnas på detta så väsentliga område.

Under hänvisning till det anförda får vi därför yrka,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning med uppgift särskilt att

1. utarbeta och framlägga förslag till vidgad användning av kreditgarantisystem för att främja svenskt näringslivs utlandsengagemang,
2. företa en revision av bank- och valutakontrollagstiftning i syfte att undanröja för svenskt näringsliv otidsenliga hinder i fråga om kreditgivning, upplåning och värdepappershandel m. m.

Stockholm den 26 januari 1964

Olle Dahlén

Per Hilding
